

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 16.

V Ljubljani, 15. avgusta 1879.

Tečaj XIX.

Dobri sveti.

6. (Kaj naj čitamo?) Kužno in zdravo berilo.

Nekteri poprašujejo, od kod to, da ljudje zdaj nič več tako dolgo ne živijo, kakor so nekdaj, in da niso nič več tako krepki in čversti, kakor so bili „njega dni“? Drugi jim odgovarjajo, da zdaj vse drugačne jedi pa vse drugače kuhajo in zavživajo, kakor so jih nekdaj; da v obče nekdaj niso bili večji in vajeni tolike strastnosti, kakor zdaj; da je zato mnogo sedanjih ljudi tako slabotnih, tako šibkih in bledih. Ko bi pa mene kdo vprašal, zakaj so čedalje bolj strastni in nenravni, bi jim odgovoril: „Vidiš, dragi tovariš, to pride od tod, ker njihova duša uživa zdaj drugačne hrane — spridene, okužene, strupene. Po deželi, sploh pri neolikanih, se morilni strup vlija v zdrava in še nedolžna serca po blatnem lijaku, ki se zove „kvantanje in pohujšanje;“ po mestih in tergih, sploh pri tako zvanih olikancih, pa se kaj rad pridruži prejšnjemu lijaku še smradni kanal, imenovan „kužno berilo.“

O pisarija, o tiskarija, koliko si že hudega provzročila na svetu. Skoraj bi rekel da ne slave, ampak prekletstva je vreden, kateri te je prvi znašel in razširjal med ljudi!

Vendar tako obsojenje bi bilo enostransko. Pisarska in tiskarska umetnost je sama na sebi dobra, blagodarna umetnost, — le edino to je gorje za človeštvo, da pride tolikrat v umazane in sleparske roke. Primerjati se da v mnogih ozirih ognju in vodi. Kakor hoče vedeti pregovor, da „ogelj in voda dobro služita, pa slabo gospodarita“, po enaki pravici smemo terditi, da sploh pisanje in tiskanje je jako koristna reč, če ima pravega gospodarja, nadzornika, če pa nima zanesljivega gospo-

beseda in en hudoben stavek, ker dobi povsod že pripravljeno, hudemu nagnjeno voljo. Ena zlobna misel, en stavek, ki si ga nekdaž bral, ti lahko v srcu pusti globoke brazde, ti omrači sv. vere svitlo luč, ti lahko zbudi hude strasti. Pozneje se vojskuješ, a kdo ti je porok, da boš zmiraj zmagoval, da v nesrečni uri ne pride padec prvi pa ne zadnji!

Po tacih in enacih premislih menim, da pride vsakdo k spoznanju in prepričanju, da je pri odgoji dan danes, ko je ves svet s knjigami in knjižurami preplavljen, naj važniša reč in naj večja zasluga, odverniti mladino od slabega berila in slabo berilo od mladine. Vsi odgojilni faktorji: učitelji, voditelji, inspektorji, profesorji, bibliotekarji, starši, gospodinje, namestni varuhi, duhovščina, vlada itd. vsi naj bi se združili v neko sveto ligo, v brambo zopar kužno berilo!

Najpred si zbirajmo sami le dobrih knjig in te naj nam bodo zveste tovaršice! Življenje naše je prekratko, da bi mogli vse prečitati, kar je pisanega! Le nekaj nam je moč povžiti, drugo moramo — hočemo ali nočemo — družim prepustiti. Zatorej preskočimo pleve, in rabimo le pšenice jekleno zerno!

Še bolj zbirčnim nam je biti v tem, kar naj dajemo mladini. Naša slovenska literatura je mala, in vendar je za mladino prevelika! Razprava, kakor jo je bil spisal neki g. profesor o starorimskih nesnažnostih itd. — v rokah nežne mladine! Kaj pa mislite! Po kakšnem blatu pa še le gazijo oni mladenči in dekleta, ki kar od kraja beró, kar je v tujih jezikih spisanega! In kdo jim brani?!

Prav vnebo vpijoč greh pa se nam zdi, če celó šolske knjige niso korektné. Tako se je n. pr. že pred več časom govorilo o neki šolski knjigi, *) ktera bi imela biti „zgodovina odgojiteljstva“, pa je le lažnjiva hvalilka protestantizma in požrešna hijena za vse, ker po katoliškem diši! Taka krivična „polemika“ ni za šolo, da bi se verstoma na pamet učila, ampak le za kak tendenciozni roman, kakor jih baje donáša antikatoliška „Gartenlaube“! Consules, consules, o o!

Hočemo tedaj, da bo mladina imela in ohranila zdravo serce med zdravimi pljučami — „zdravo dušo v zdravem telesu“, in da bo kdaj sebi in domovini v korist in veselje: trudimo se na vso moč vsak po svoje, da se mladini odmaknejo slabi spisi in da po drugi strani dobiva le dobro, tečno in zdravo hrano, zlasti, da se po tujščini ne zamori vsa katoliška zavest!

Stric.

*) Böhm, Geschichte der Pädagogik.